

Απόκριες

Γιορτές και παράδοση

Φεβρουάριος 2013

Στα παλιότερα χρόνια

Στην αρχαία Ελλάδα, τους μήνες Φεβρουάριο και Μάρτιο γιόρταζαν τα Διονύσια. Έπιναν άφθονο κρασί, μεταμφιέζονταν σε Βάκχες, Ναϊάδες ή άλλες νύμφες και έβγαιναν στους δρόμους για να χορέψουν, να τραγουδήσουν διθυράμβους, να αστεϊευτούν και να σατιρίσουν.

Ήταν μια γιορτή αφιερωμένη στο Διόνυσο τον Ελευθερωτή, το θεό του κρασιού και της ελευθερίας. Οι εορταστικές εκδηλώσεις κρατούσαν περίπου τρεις εβδομάδες και τελείωναν με δραματικούς αγώνες (διαγωνισμούς για το καλύτερο θεατρικό έργο).

Τα χρόνια πέρασαν χωρίς ο λαός να εγκαταλείψει τις παραδόσεις των προγόνων του. Μόνο στα χρόνια της Τουρκοκρατίας οι υπόδουλοι Έλληνες σπάνια είχαν την ευκαιρία να μεταμφιέζονται και να διασκεδάζουν καθώς και τα πρώτα βυζαντινά χρόνια που η καινούργια θρησκεία απαγόρευε τον εορτασμό τους . Οι παραβάτες αντιμετώπιζαν το θάνατο!

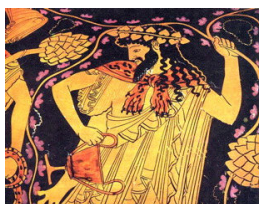
Η επιμονή όμως του λαού να συνεχίσει την παράδοσή του έκανε την εκκλησία και το κράτος να δεχθούν τον εορτασμό της αποκριάς, χωρίς όμως να την συμπεριλάβουν στις θρησκευτικές εορτές όπως έκαναν με άλλες ειδωλολατρικές συνήθειες.

Μάθε και αυτό...

Το 1899 έγινε η πρώτη επίσημη εμφάνιση του Καρνάβαλου στην Αθήνα.

Οι Αθηναίοι χόρευαν το γαϊτανάκι μεταμφιεσμένοι σε παλιάτσους, ακροβάτες, Κινέζους, Ενετούς, Ινδούς γονδολιέρηδες κ.λ.π

Τριώδιο

Οι απόκριες είναι μια περίοδος κεφιού, χαράς και διασκέδασης. Λέγεται **Τριώδιο** και κρατά τρεις ολόκληρες εβδομάδες. Κάθε μια από αυτές έχει το δικό της όνομα. **Προφωνέσημη, κρεατινή και τυρινή.**

Σε πολλά μέρη της Ελλάδας η αρχή του Τριωδίου αναγγελλόταν με πυροβολισμούς, τύμπανα ή με δημόσιο τελάλη.

Κάθε σπίτι έπρεπε να **ματώσει** δηλαδή να σφάξει κάποιο ζώο. Γι' αυτό και όλοι φρόντιζαν να αγοράσουν ένα σφαχτό, συνήθως γουρουνάκι.

Καλώς το Καρναβάλι με τους τρελούς χορούς που ντύνει μασκάρδες μεγάλους και μικρούς

Σήμερα

Στις μέρες μας η αποκριά συνεχίζει την παράδοση περισσότερο ανάμεσα στα παιδιά. Κάθε χρόνο ξεκινούν οι εορταστικές εκδηλώσεις την *Κυριακή του Τελώνου και του Φαρισαίου*. Διάρκουν 3 εβδομάδες και τελειώνουν την Καθαρά Δευτέρα. Το διάστημα αυτό ονομάστηκε **Αποκριά** (**από + κρέας**), γιατί είναι οι τελευταίες εβδομάδες κρεοφαγίας πριν από τη νηστεία της Μεγάλης Σαρακοστής.

Η πρώτη εβδομάδα της αποκριάς ονομάστηκε **Προφωνή** ή **Απολυτή**, γιατί τότε προφωνούσαν (διαλαλούσαν) ότι αρχίζουν οι γιορτές για να προμηθευτούν οι οικογένειες τα χρειαζούμενα.

Η δεύτερη εβδομάδα λέγεται **κρεατινή** , γιατί οι χριστιανοί τρώνε κρέας όλες τις ημέρες της εβδομάδος ακόμη και τις δυο μέρες της εβδομάδος (Τετάρτη και Παρασκευή) που η θρησκεία μας το απαγορεύει καθόλη τη διάρκεια του έτους.

Η τελευταία εβδομάδα λέγεται **Τυρινή** και **Μακαρονού**, γιατί τα περισσότερα φαγητά που μαγειρεύουν έχουν τυρί και ζυμαρικά.

Τσικνοπέμπτη

Την Πέμπτη της Κρεατινής τη λέμε **Τσικνοπέμπτη** γιατί ο καθένας « τσικνίζει τη γωνιά του» ψήνει κρέας, συνήθως χοιρινό, και η τσίκνα του ευωδιάζει ολόγυρα τον τόπο. Είναι η μέρα που μπαίνουμε για τα καλά στην αποκριά.

Από την Τσικνοπέμπτη μέχρι και την Κυριακή το βράδυ μαζεύονται οι συγγενείς και τρώνε όλοι μαζί, ντύνονται μασκαράδες, χορεύουν και γλεντούν!

Η τυρινή είναι η πιο « ξεφαντώστρα» εβδομάδα. Η τελευταία Κυριακή είναι « **Τρανή Αποκριά**», οι μασκαράδες τριγουρίζουν όλη μέρα, χορεύουν και τραγουδούν, παίζοντας με πολύχρωμες σερπαντίνες και χαρτοπόλεμο.

Την ημέρα αυτή καίγεται ο **Καρνάβαλος** , ο βασιλιάς της αποκριάς. Το όνομά του είναι λατινικό από τις λέξεις **carne + vale**, δηλαδή κρέας έχει γεια.

Οι μεταμφιέσεις

Τις γνωρίσαμε στις γιορτές του δωδεκαήμερου σε μερικές περιοχές της Ελλάδας αλλά και της Ευρώπης. Είναι το κυριότερο χαρακτηριστικό της αποκριάς. Στα περισσότερα μέρη της πατρίδας μας γίνονται καρναβάλια με μεγαλύτερο το καρναβάλι της Πάτρας.

Σε πολλά μέρη της γης γίνονται μεγάλα καρναβάλια όπως στη Βενετία, στο Μεξικό και στο Ρίο ντε Τζανέιρο όπου γίνεται το μεγαλύτερο καρναβάλι του κόσμου.

Τα ονόματα των μεταμφιεσμένων διαφέρουν από τόπο σε τόπο. Τα πιο γνωστά είναι:

Κουδουνάτοι, καλόγεροι, γιανίτσαροι, προσώπεια, μασκαράδες και καρνάβαλοι.

Με το άνοιγμα του Τριωδίου αρχίζουν οι βεγγέρες! Μαζεύονται τα βράδια σε ένα σπίτι, παίζουν διάφορα παιχνίδια, λένε ανέκδοτα, αινίγματα και τολμηρά λογοπαίγνια.

Τα περισσότερα αποκριάτικα τραγούδια είναι σατυρικά και άσεμνα. Κανένας όμως δεν τα παρεξηγεί γιατί οι απόκριες επιτρέπουν την ελευθεροστομία.

✓ Συνήθως οι μεταμφιεσμένοι δημιουργούν ομάδες και παίζουν μικρά θεατρικά έργα με θέμα τους το γάμο, την κηδεία ή τη σάτιρα καταστάσεων της καθημερινής ζωής.

Μαντείες

Την τελευταία Κυριακή της αποκριάς συνήθιζαν να μαντεύουν το μέλλον παρατηρώντας διάφορα πράγματα.

Οιωνοί από το τραπέζι

Μόλις φάνε κοιτάνε κάτω από το τραπέζι, αν δούνε κάποιο μυρμήγκι, λένε πως θα πάει καλά η χρονιά.

Ονειρομαντεία

Κλέβουν ένα μακαρόνι από το βραδινό φαγητό της Κυριακής αφού του ρίξουν πολύ αλάτι το βάζουν κάτω από το μαξιλάρι τους, το ίδιο κάνουν και με την αρμυροκουλούρα που τη φτιάχνουν με προζύμι και αμίλητο νερό. το πρωί εξηγούν το όνειρο που είδαν.

Πυρομαντεία

Το τελευταίο βράδυ μελετούν τα αυγά και τα ψήνουν στη φωτιά. Όποιου το αυγό ιδρώσει και δεν σπάσει θα είναι γερός και δυνατός όλη τη χρονιά.

Προλήψεις και δεισιδαιμονίες

- ☺ Την τυρινή εβδομάδα οι γυναίκες δεν λούζονται για να μην ασπρίσουν τα μαλλιά τους.
- ☺ Μετά από το φαγητό δεν σκουπίζουν.
- ☺ Το βράδυ της Κυριακής πηγαίνουν στα φιλικά σπίτια και αλείφουν τις πόρτες με γιαούρτη για να έχουν γούρι.
- ☺ Στην Σύρο θεωρούν κακό σημάδι να φταρνιστεί κάποιος στο τραπέζι της τυρινής και για να ξορκίσουν το κακό σκίζουν το πουκάμισό του από μπροστά.

- Στην Κύθνο το Σάββατο της Τυρινής οι κάτοικοι φτιάχνουν τον καρνάβαλο «Λαζάνη». Την Κυριακή το πρωί μασκαράδες με καραμούζες και βιολιά τον κουβαλάνε από πόρτα σε πόρτα και μαζεύουν χρήματα, αυγά ή κουλούρες. Μόλις νυχτώσει τον καίνε.
- Στην Αμοργό περιφέρουν ένα μασκαρά ντυμένο καπετάνιο. Η περιφορά καταλήγει

Ψυχοσάββατα

Υπάρχει η πίστη ότι από την πρώτη εβδομάδα της αποκριάς οι ψυχές των πεθαμένων βγαίνουν στο απάνω κόσμο. Γι' αυτό το λόγο τα Σάββατα της Κρεατινής, της Τυρινής και της πρώτης εβδομάδας της Σαρακοστής τα λέμε Ψυχοσάββατα και είναι αφιερωμένα στους νεκρούς.

Σε κάθε σπίτι φτιάχνουν κόλυβα, χαλβά ή μακαρόνια και τα μοιράζουν για να συχωρεθούν τα πεθαμένα!

Οι Κουδουνάτοι

Μια ομάδα μασκαράδων παρασταίνει **ένα γάμο** όπου παίρνουν μέρος: ο γαμπρός, η νύφη, η γριά προξενήτρα, ο γερο νονός και ο σταχτιάρης, που φορά φουστανέλα και κρέμονται από τη ζώνη του πολλά κουδούνια. Κρατάει ένα σακούλι στάχτη και υπερασπίζεται το γαμπρό και τη νύφη. Γύρω τους ο γιατρός, η γιατρίνα, ο γέρος, η γριά, οι τσιγγάνοι, ο εβραίος, ο αρβανίτης, ο αράπης και ο διάβολος. Η πομπή καταλήγει στην πλατεία του χωριού όπου διακωμωδείται η τελετή του γάμου.

Άλλη αποκριτική παράσταση είναι **το δικαστήριο**.

Ένας δραπετής συλλαμβάνεται από τους αστυνομικούς και οδηγείται στο δικαστήριο με την κατηγορία ότι σκότωσε το γουρούνι του!

Το δικαστήριο ακούει την απολογία του και τον καταδικάζει σε θάνατο! Η κρεμάλα είναι έτοιμη αλλά την τελευταία στιγμή φτάνει η βασιλική χάρη και σώζεται ο κατάδικος.

Μια άλλη παράσταση είναι **το εργοστάσιο**.

Οι μασκαράδες μπαίνουν μέσα γέροι και μετά από θεραπεία βγαίνουν νέοι.

Η αγάπη του λαού μας για το θέατρο φαίνεται στη δημιουργία των αποκριτικών παραστάσεων σε ολόκληρη την Ελλάδα.

Εξάλλου δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι οι απόκριες αποτελούν συνέχεια των αρχαίων γιορτών προς τιμή του Διονύσου, θεού του γλεντιού και του θεάτρου.

Αυτός ήταν και ο λόγος που η γιορτή αυτή κυνηγήθηκε από την χριστιανική θρησκεία τους βυζαντινούς χρόνους.

Η αγάπη όμως του κόσμου για τη χαρά καθώς και η πίστη στις παραδόσεις δεν άφησαν μια γιορτή χιλιάδων χρόνων να σβήσει και να χαθεί.

Ο Γέρος και η Κορέλα

Στη Σκύρο πρωταγωνιστές είναι ο **Γέρος** και η **Κορέλα**.

Ο **Γέρος** φοράει κάπα με κουκούλα, μάλλινη φανέλα, μαξιλάρι για να κάνει καμπούρα στην πλάτη, παπούτσια από δέρμα ζώων, μάσκα από ολόκληρο δέρμα νεογέννητου αρνιού και κουδούνια –που κρέμονται από τη μέση.

Η **Κορέλα** είναι ένας άντρας μεταμφιεσμένος σε γυναίκα με παραδοσιακή ενδυμασία. Οι ομάδες των μεταμφιεσμένων κυκλοφορούν στους δρόμους και ξεσηκώνουν τον κόσμο με χορό, τραγούδια, μουσική και με τον θόρυβο των

Μπούλες και Γενίτσαροι

Στην Νάουσα της Ημαθίας γιορτάζουν με τις Μπούλες και τους Γενίτσαρους. Οι Μπούλες είναι νεαροί άντρες που φορούν την τοπική νυφική ενδυμασία. Οι Γενίτσαροι είναι ντυμένοι με φουστανέλα, τσαρούχια και δύο γιλέκα. Το δεύτερο γιλέκο έχει ραμμένα επάνω του νομίσματα που δημιουργούν έναν απίστευτο θόρυβο με κάθε κίνηση των μεταμφιεσμένων. Στα χέρια τους κρατούν σπαθιά που τα κινούν ρυθμικά. Το έθιμο σχετίζεται με την εποχή της τουρκοκρατίας. Λέγεται ότι τις Απόκριες οι Αρματολοί μπορούσαν μεταμφιεσμένοι να επισκεφτούν την Νάουσα και να μιλήσουν με τους δικούς τους χωρίς να τους αντιληφθούν οι Τούρκοι.

Στην Καστοριά παίζουν τον **Χασχάρη**. Δένουν ένα κομμάτι χαλβά ή ένα αυγό στην άκρη ενός ξύλου και το περιφέρουν με μεγάλη ταχύτητα από στόμα σε στόμα. Αυτός που θα το αρπάξει πρώτος θα είναι ο νικητής.

- Στην **Αγία Ελένη Σερρών** αρχηγός του γλεντιού είναι ένας καλόγερος ντυμένος με ευρύχωρα τσουβάλια, ενώ ένα νεροκολόκυθο παίζει το ρόλο της μάσκας. Η παρέα επισκέπτεται όλα τα σπίτια του χωριού και ο Καλόγερος καταβρέχει με λασπόνερα όσους βρεθούν μπροστά του.
- Στη **Βόρειο Ήπειρο** την Κυριακή της Τυρινής γίνεται ένας εικονικός γάμος. Μετά την τέλεση του ψεύτικου γάμου γυρίζουν όλο το χωριό τραγουδώντας και χορεύοντας.
- Στο **Σοχό Θεσσαλονίκης** οι μεταμφιεσμένοι ονομάζονται Καρναβάλια. φορούν στολή φτιαγμένη από δέρμα τράγου, μουστάκια από τρίχες αλόγου και τσαρούχια από δέρμα γουρουνιού. Μαζί με οργανοπαίχτες γυρίζουν στα σπίτια και τους δρόμους, χτυπούν τα κουδούνια των σπιτιών και προσφέρουν κρασί στους περαστικούς και τους νοικοκυραίους, ενώ δέχονται ευχές για καλή χρονιά και καλή σοδειά..

Η Μπάμπω

Στη **Θράκη**, τη Δευτέρα της Τυροφάγου, οι μασκαράδες παίζουν την **Μπάμπω**.

Οι πρωταγωνιστές, που εκλέγονται κάθε τέσσερα χρόνια είναι: δύο καλόγεροι, που πρέπει να' ναι παντρεμένοι, δύο κορίτσια, που πρέπει να είναι ανύπαντρα, δύο γύφτοι, δύο αστυνομικοί και η μπάμπω.

Τα κορίτσια φορούν την τοπική ενδυμασία, οι καλόγεροι ντύνονται παράξενα, φορούν περικεφαλαία από δέρμα λύκου, στολή από δέρματα διαφόρων ζώων, δερμάτινη ζώνη με πολλά κουδούνια και μάσκα από δέρμα τράγου. Στα χέρια τους κρατούν ένα ξύλο που πετάει στάχτη. Η Μπάμπω έχει κροκιδένια μαλλιά και καμπούρα στην πλάτη, φοράει κουρέλια και κρατάει ένα καλάθι που έχει μέσα το εφταμηνίτικο παιδί της, ένα κομμάτι ξύλο δηλαδή, που μια το νανουρίζει και μια το ξυλοφορτώνει! Οι γύφτοι είναι φτωχά ντυμένοι και μουντζουρωμένοι. Στο χέρι τους κρατούν ένα μακρύ κλαδί.

Οι αστυφύλακες είναι δύο από τα πιο δυνατά παλικάρια του χωριού και κρατούν στα χέρια τους μια αλυσίδα για να δένουν τους αιχμαλώτους.

Με τη συνοδεία τύμπανου και άλλων οργάνων μπαίνουν στην αυλή κάθε σπιτιού και κοιτούν αν όλα τα εργαλεία βρίσκονται στη θέση τους. Αν βρουν κάτι σε λάθος θέση το παίρνουν και μόνον όταν ο νοικοκύρης τους κεράσει πολύ κρασί και τους δώσει χρήματα του το επιστρέφουν και του εύχονται καλή χρονιά!

Αν κάποιος βρίσκεται στο δρόμο συλλαμβάνεται από τους αστυνομικούς και ελευθερώνεται μόνον αφού πληρώσει! Τα χρήματα που μαζεύουν τα προσφέρουν στο σχολείο για τις ανάγκες του και το κρασί για το συμπόσιό τους.

Αφού γυρίσουν όλα τα σπίτια φτάνουν στην πλατεία όπου έχουν συγκεντρωθεί όλοι οι κάτοικοι.

Εδώ αρχίζει το δράμα...!

...Οι γύφτοι φυσούν τη φωτιά για να φτιάξουν ένα υνί, λέγοντας ανέκδοτα.

Λίγο πιο πέρα η Μπάμπω προσπαθεί να τυλίξει το μωρό της με κουρέλια που έκλεψε απ' τις αυλές των σπιτιών, ταυτόχρονα παραπονιέται ότι το μωρό δε χωράει πια στο καλάθι και της έχει πάρει το μυαλό με το κλάμα του αφού έφαγε εφτά φούρνους καρβέλια και ήπια ένα πατητήρι κρασί τώρα της ζητάει και γυναίκα!

Ο αρχικαλόγερος, που μέχρι τώρα έκανε αστεία με τον άλλο καλόγερο, γίνεται το μεγάλο παιδί της Μπάμπως που ζητάει γυναίκα. Αρχίζει και κυνηγά τα κορίτσια μέχρι που πιάνει ένα. Ακολουθεί η τελετή του γάμου με κουμπάρο τον άλλο καλόγερο.

Μετά το στεφάνωμα ο κουμπάρος χτυπά το γαμπρό χωρίς λόγο με το ξύλο που πετάει στάχτη τον σκοτώνει και προσπαθεί να τον γδάρει, ενώ η νύφη θρηνεί το σύζυγό της.

Σε λίγο όμως μετανιώνει και προσπαθεί να τον αναστήσει, μάταια. Οι υπόλοιποι θρηνούν και τέσσερις σηκώνουν το νεκρό και αρχίζει η πομπή. Δεν έχουν κάνει δυο βήματα και ο καλόγερος ανασταίνεται.

Ο πρόεδρος του χωριού έχει ετοιμάσει μια άμαξα έξω από την εκκλησία, που την έφτιαξαν και τη στόλισαν με λουλούδια τα παλικάρια του χωριού.

Οι γύφτοι την παρουσιάζουν ως δικό τους δημιούργημα και ζεύουν τους καλόγερους στην άμαξα.

Ο πρόεδρος του χωριού έχει στον ώμο του ένα σακούλι με σπόρους και καθώς οργώνουν οι καλόγεροι αυτός σπέρνει φωνάζοντας:

-Να γίνει δέκα γρόσια το κιλό το σιτάρι!

-Αμήν, Θεέ μου, για να φάνε οι φτωχοί! (φωνάζει το πλήθος)

-Πέντε γρόσια το κιλό η σίκαλη!

-Ναι, Θεέ μου, για να χορτάσει η φτωχολογία!

Αποκριάτικα παιχνίδια

Μπιζ

Ένα από τα ζωηρότερα παιχνίδια της αποκριάς είναι το Μπιζ .είναι γνωστό σε όλη την Ελλάδα από τα αρχαία χρόνια και συνδέεται με τις ώρες του μαρτυρίου του Χριστού όπου οι Ρωμαίοι στρατιώτες αφού του σκέπασαν το πρόσωπο με ένα πανί τον χτυπούσαν και του ζητούσαν να βρει, ποιος το έκανε.

Πώς παίζεται ;

Ένα παιδί σηκώνεται όρθιο, βάζει το δεξί του χέρι στο στήθος του σηκώνει λίγο το αριστερό του χέρι και περνάει κάτω από την μασχάλη τη δεξιά του παλάμη σηκωμένη όρθια. Φέρνει την αριστερή του παλάμη στο αριστερό μάγουλο και κρύβει τα μάτια του για να μην βλέπει τα παιδιά που θα τον χτυπήσουν.

Ένας από τους παίχτες χτυπάει την ανοιχτή παλάμη του και όλοι μαζί οι παίχτες σηκώνουν τα δάχτυλά τους και φωνάζουν όλοι μαζί σαν τις μέλισσες μπιζ...μπίζ....

Το παιδί που τα φύλαγε προσπαθεί να μαντέψει ποιος το χτύπησε χωρίς να κοιτάξει τους παίχτες.

Αν τον βρει παίρνει αυτός τη θέση του και το παιχνίδι συνεχίζεται.

Τυφλόμυγα

Ένα πανάρχαιο παιχνίδι που παίζεται σε όλη την Ελλάδα με μερικές παραλλαγές.

- ☉ Τα παιδιά μιας ομάδας τα βγάζουν και ένα παιδί κάνει την τυφλόμυγα. Του δένουν ένα μαντίλι στα μάτια για να μην βλέπει και κυνηγάει τα άλλα παιδιά που το αγγίζουν καθώς τρέχουν . Τα παιδιά που τρέχουν βγάζουν μια φωνούλα πού και πού ή λένε μια λέξη για να βοηθήσουν την τυφλόμυγα να τα βρίσκει και να τα κυνηγάει. Αν πιάσει κάποιο παιδί τότε γίνεται αυτό η τυφλόμυγα.
- ☉ Μερικοί το παίζουν λίγο διαφορετικά. Μόλις πιάσει η τυφλόμυγα το παιδί πρέπει να μαντέψει ποιο είναι διαφορετικά συνεχίζει να κάνει την τυφλόμυγα.

Η παπαδιά

Το παιχνίδι παίζεται από πολλά παιδιά. Με το λάχνισμα βγαίνουν δύο παιδιά που το ένα θα κάνει τον παπά και το άλλο την παπαδιά.

Η παπαδιά κάθεται κάτω και κρατά ένα σκοινί 3-4 μέτρων , από την μια άκρη και από την άλλη το κρατάει ο παπάς.

Τα παιδιά προσπαθούν να αγγίξουν την παπαδιά και ο παπάς προσπαθεί να τα εμποδίσει.

Αν ο παπάς κατορθώσει να χτυπήσει κάποιον από τους παίχτες τότε ελευθερώνει την παπαδιά και το άλλο παιδί παίρνει την θέση της.

Η κολοκυθιά

Όλοι οι παίχτες παίρνουν από έναν αριθμό και κάθονται κυκλικά.

Ένας από αυτούς λέει:

Έχω μια κολοκυθιά και κάνει.....κολοκύθια.

ο παίχτης που θα ακούσει τον αριθμό του λέει:

΄ - Και γιατί να κάνει;

ο πρώτος απαντά

- Και πόσα θές να κάνει;

- Να κάνει

Ο άλλος απαντά και το παιχνίδι συνεχίζεται.

Χάνουν και βγαίνουν από το παιχνίδι όποιοι από τους παίχτες αργήσουν να απαντήσουν ή πουν έναν αριθμό που τον είχε ένας παίχτης που έφυγε από το παιχνίδι.

Το παιχνίδι συνεχίζεται μέχρι που να φύγουν όλοι οι παίχτες και να μείνουν μόνον δύο, οι νικητές.

Αυτοί υποχρεώνουν τους νικημένους να μιμηθούν την φωνή ενός ζώου ή να κάνουν μία τούμπα ή κάτι άλλο αστείο που θα σκεφτούν την στιγμή εκείνη.

Ένα άλλο παιχνίδι της αποκριάς ήταν η Μπερλίνα , ένα άτομο γινόταν η Μπερλίνα και καθόταν στη μέση της παρέας. Ένα άλλο άτομο αφού άκουγε διάφορα σχόλια για την Μπερλίνα από τους υπόλοιπους ερχόταν και της τα έλεγε. Εκείνη έλεγε το όνομα του ανθρώπου που πίστευε ότι τα είπε, αν μάντευε σωστά το άτομο αυτό γινόταν Μπερλίνα.

Αχ κυρά Μπερλίνα μου τι άκουσα για σένα! Δε λέω σε παινεύανε μερικοί, οι άλλοι όμως! Μια έλεγε πως την έωησες την κακομοίρα την πεθερά σου! Άλλος έλεγε πως είσαι μεγάλη κουτσομπόλα.... Έτσι με εύθυμο τρόπο ο καθένας μάθαινε τα ελαττώματά του και προσπαθούσε να τα διορθώσει.

Μεγάλη Σαρακοστή

Η **Μ. Σαρακοστή** κρατάει πενήντα ημέρες, από την **Καθαρή Δευτέρα** μέχρι και το **Μ. Σάββατο**.

Λέγεται έτσι γιατί παλιότερα κρατούσε η νηστεία μόνον 40 μέρες.

Τον καιρό που δεν υπήρχαν ημερολόγια, οι άνθρωποι για να μετράνε τις εβδομάδες της Σαρακοστής έφτιαχναν με χαρτί μια κούκλα (καλόγρια) με επτά πόδια, ένα για κάθε εβδομάδα .

Κάθε Σάββατο έκοβαν ένα πόδι, το τελευταίο το έκοβαν το Μ. Σάββατο.

Η κυρά Σαρακοστή δεν έχει στόμα, γιατί νηστεύει και τα χέρια της είναι σταυρωμένα για να προσεύχεται.

Καθαρά Δευτέρα

Είναι η πρώτη μέρα της Σαρακοστής. Την λέμε καθαρή γιατί αυτή τη μέρα οι νοικοκυρές καθαρίζουν τις κατσαρόλες τους με ζεστό σταχτόνερο, από τα λίπη της αποκριάς. Δεν κάνουν καμιά άλλη δουλειά.

Πέρασαν οι αποκριές,
πάνε κι οι μασκαράδες
ήρθε και η Σαρακοστή
με ελιές και ταραμάδες.

Ελιές, ταραμάς, φρέσκα κρεμμυδάκι, σκόρδα και μαρούλια, χαλβάς, λαγάνες και μπόλικο κρασί είναι το φαγητό της μέρας αυτής που σε πολλές περιοχές τα λένε και **κούλουμα**.

Υπάρχουν δύο εκδοχές που εξηγούν γιατί η Καθαρή Δευτέρα ονομάστηκε και Κούλουμα. Η μια αναφέρει ότι η ονομασία αυτή προέρχεται από τη λατινική λέξη **columa** που σημαίνει κολόνες. Προήλθε δηλαδή από το μέρος που γιόρταζαν οι Αθηναίοι την Καθαρή Δευτέρα, στις κολόνες, τους Στύλους του Ολυμπίου Διός. Η δεύτερη και πιο πειστική εκδοχή αναφέρει ότι και στο Βυζάντιο γιόρταζαν τη μέρα αυτή και τρώγανε κουκιά που τα λέγανε κουλούμια. Για το λόγο αυτό η μέρα αυτή λεγόταν Κούλουμα.

Οι οικογένειες πηγαίνουν να τα γιορτάσουν στην εξοχή και τα παιδιά θα πετάξουν τον χαρταετό τους.

Οι χοροί και τα τραγούδια δεν λείπουν αυτή τη μέρα .

Σε πολλά μέρη της πατρίδας μας τη μέρα αυτή κηδεύουν τον καρνάβαλο ή κάνουν τα τελευταία μασκαρέματα.

Ο βλάχικος γάμος.

Στη **Θήβα** γίνεται ο βλάχικος γάμος, που τελειώνει με το λείψανο. Κάποιος ξαπλώνει κάτω και κάνει τον νεκρό, οι άλλοι γύρω τον μοιρολογούν κρατώντας κεριά , ξαφνικά όμως ανασταίνεται και σηκώνεται όρθιος.

Η κηδεία του καρνάβαλου γίνεται και στην Κορώνη και την Κρήτη.

Εμείς ετούτον κλαίμεν, εμάς ποιος θα μας κλάψει,
Όπου το σκορδοκρέμμυδο τ' άντερα θα μας κάψει.

Σήμερα στην Αθήνα η Καθαρή Δευτέρα γιορτάζεται από πολλούς στους λόφους του Φιλοπάππου και του Λυκαβηττού, στον Υμηττό και το Δαφνί, στα προάστια και τις ακρογιαλιές της Αττικής. Εκεί παράλληλα με το πέταγμα του χαρταετού τρώνε νηστίσιμα, χαλβά, λαγάνες, ελιές, ταραμά και θαλασσινά.

74ο Δημοτικό Σχολείο
Αθηνών
Ε΄ τάξη

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:

Έλλη Γρατσιά

Βιβλιογραφία

- *Εμείς οι Έλληνες, Κώστας Ρωμαίος, εκδόσεις Οδυσσέας*
- *Ελλάς, Κώστας Ρωμαίος, εκδόσεις Γιοβάνης*
- *Έθιμα στις γιορτές, Γιώργος Σιέττος, Πειραιάς*
- *Το δημοτικό μας τραγούδι, εκδόσεις Παπαδήμα*
- *Ορθοδοξία και λαϊκές δοξασίες, Ι. Χατζηφώτης, εκδόσεις ελληνικά γράμματα*
- *Εγκυκλοπαίδεια του Ηλίου*
- *Ελληνικές γιορτές και έθιμα της λαϊκής λατρείας,*

Οι μάσκες

Η μάσκα έχει την ιδιότητα να κρύβει, αλλά και να αποκαλύπτει κάτι.

Βοηθά τον κάθε ένα να κρύψει την ιδιότητα του, κανένας δεν ξεχωρίζει, ούτε ο πλούσιος, ούτε ο φτωχός, ούτε ο νέος ούτε ο γέρος.

Όλοι είναι ελεύθεροι να ζήσουν ελεύθερα να κάνουν ό,τι θέλουν.

Δεν υπάρχουν φυλές, φύλα, επαγγέλματα, όλοι για λίγες μέρες είναι ίσοι.

Οι μάσκες όμως κουβαλούν μεγάλο παρελθόν, ήταν τα πρώτα είδωλα των πρωτόγονων ανθρώπων και το καρναβάλι η πρώτη λατρευτική τελετή.

Ο μάγος της φυλής φορώντας τη μάσκα του χορεύοντας και κάνοντας θόρυβο, έδιωχνε τα κακά πνεύματα και προετοίμαζε τη φυλή για να δεχτεί την άνοιξη, το ξύπνημα της φύσης, την ανάστασή της από τον βαρύ χειμωνιάτικο ύπνο.

Τέτοιες τελετουργίες σώζονται στα καρναβάλια του Μεξικού εκεί όπου έζησαν οι αρχαίοι λαοί των Μάγια και των Ίνκας.

Αλλά και στα δικά μας έθιμα οι διάφορες παραλλαγές του γάμου, οι μάσκες, τα άσεμνα αστεία, ο ξέφρενος χορός και η φασαρία δεν είναι τίποτε άλλο παρά τελετές προετοιμασίας υποδοχής της άνοιξης και αποχαιρετισμού του θλιβερού χειμώνα.

